

ل ایم ایس آئی ڈی: 32936

نام، شرجیل انور

سوال نمبر 3

تعارف:

سچی سرفار حضور پاک دی سیرت دی کتاب ایس۔ عبدالمکرم
 مگر ہوراں ایس کتاب دے ذریعے حضور پاک نال محبت
 چاپت تے عقیدت دا بھوراں اظہار کیتا ایس۔ ایس کتاب
 دا نال حضور دی شرافت، سچائی، اخلاق تے سداقت
 باروں "سچی سرفار" رکھا گیا ایس۔ جو درجہ عقیدت تے
 رداں پنجابی دج لکھی گئی ایس کتاب نوں رائٹرز گلڈ ایوارڈ
 تے اعلیٰ ادبیات باروں انعام دی مل چکیا ایس۔ عبدالمکرم مگر
 ایہ کتاب حضور دی سیرت اتے لکھ کے صرف جاریہ دے طور
 تے چھڑ گئے نیں۔ چھپری ادب دے لئی ہمسیر نوآباد دا پاملت۔ سچی
 رہوے گی۔

سچی سرفار دا جائزہ

عبدالمکرم مگر ہوراں دی کتاب "سچی سرفار" پہلی وار
 ۱۹۶۲ توں تے دوجی وار ۱۹۸۱ توں چھاپے چھڑی۔ ایس
 کتاب دے کل ۱۹۶ صفحے، ۱۶ ابواب تے ۱۶ باباں دے تے
 ۱۳۴ ذیلی عنوانات مشتمل نیں۔ کتاب دے بارے لکھارا دا
 آکھتا ایس۔

میں غانی، پنجابی دج سیرت دے پبل

چنے میں۔ ناں جو پنجاب دے باغ
 دی ایس خوشبو ناں مہکن۔ اک
 عاجز تے سکین بندہ حضور پات دس
 بارگاہ دے دج اخلاص، محبت تے
 عقیدت دے نفل لے کے آیا اے۔

سچی سرفار دا سر دلیر دا

عبدالمکریم مٹر کوراں دی کتاب 'سچی سرفار' پنجابی زبان
 د ادب دج اک انملا ساہکار اے۔ ایس کتاب دج عقیدت
 دے ناں ناں اختصار تے جامعیت دی خوبیاں دی ملامت
 نہیں۔ کتاب دے دیباچے دج مصنف "نذرانہ" عنوان دنا
 اے۔ کتاب دے اسلوب دیاں خوبیاں دج ذیل ہیں۔

۱۔ اختصار

ایہہ کتاب اختصار تے جامعیت دیاں خوبیاں توں مالا
 مال اے۔ ۱۹۸ جہی صفحات ائے مشتمل کتاب دج حضور
 دی سیرت توں اک سمندر توں کورے دج بڑکون دے
 مترادف اے۔ ایہوں سیکرہی 'سچی سرفار' تے 'سیرت ابنی'
 دیاں بیس جلاں مکھ مگروں انج عاجزی دا اظہار کیتا اے کہ
 افسوس اداہ خاتم النبیین حضرت محمد دی سیرت دے ہر پہلو توں
 بیان نہیں کر سکے۔

نکے نئے ذیلی عنوانات

نکے نئے ذیلی عنوانات قائم کرن ۱۷ مقصد ایہہ ہوسکدا کہ واقعات لوکاں نوں یاد رکھن وچ آسانی ہوے۔ بقول ڈاکٹر اسم رانا "نکے نئے عنوانات صرف اودہ مصنف قائم کرسکدا اے جس نوں اپنی زبان اتے مکمل عبور حاصل ہوے۔"

تاریخ دا شعور

جلد المکریم مگر تاریخ دا ڈونگھا شعور رکھدے سن۔ اوہناں تاریخ تے بہت دیاں مستند کتابیں نوں لایو چکيا اے۔ تے اسلام دی ولوری جہانی تاریخ دا نقشہ کھچ دتا اے۔ مثال دے طور تے مکہ دی تاریخ اتے حضرت افریہ نوں قرآن دے حوالے مطابق "ہکے شریف" ماٹھوان دتا اے۔ اوہناں دا لکھتا اے۔

مکہ جیسدا ناں بلکہ سی۔ جو کوئی بادشاہ یا حاکم ایس دی بے حرمتی کردا تے برباد ہو جاندا۔ بلکہ دے معنی گردن توڑ دینا اے۔ سمندر کولوں ۲۰ کواہ ددر ۲۱ طرفں بلکہ پہاڑ تے ۲۰ طول بلکہ چمکدے اتے اے۔ سمندر کولوں ۲۰ فٹ آچا اے۔ قرآن پاک وچ ارشاد اے۔ اے رب دا پہلاں پرکتاں دلا گل اے نالے ہدایت دین دالا اے۔

سائمرانز رنگ ٹون گریز

عیدالکریم مگر ہوراں ایس کتاب دج صاف تے اداں بیجاپی
ورقی اے تے سائمرانز رنگ ٹون گریز کہتا اے تاں جے بہت
دی ایہ کتاب عالم لوکاں نوں وی سچو آجاوے تے لوگ ایس
نوں بہت مہربان مہردوں ایس آتے اعلیٰ دی کر سکن۔

محارباں دا درتاد

ایس کتاب دج مصنف محارباں وی درتے تے تاں جے عالم
بیجاپی بہت مہربان داے لوکاں نوں سچو آجاوے۔ مثال دے طور تے
جو حضرت ابو جندلؓ نوں رسول اللہؐ فرمایا: ”میرا سر میرا ۱۶ پہل
صفا ہوندا اے۔“ ایس توں علاوہ قول و تزار توڑنا تے کڑیاں
نال باقی عارثا و غیرہ شامل نیں۔

سرائیا نگاری

سرائیا نگاری توں مراد کسے کمدار دی سر توں بے کسے ہیراں
تیکر تمام جسمانی اشیاں دی لفظاں راہیں ایسی نظر آسے کرنا
ہیہی مجسم مستقل اکھاں سانے آجاوے۔ جلیل شریف یا سرائیا نگاری
۱۶ دراج بیجاپی دج کافی ہوانا اے ہر ایس کتاب حج سرائیا
نگاری توں کم لے کر عیدالکریم مگر ہوراں نبی کریمؐ ۱۶ دھیرہ
پہلک بیان کہتا اے۔

انزاز بیان :

عبد الکریم عمر ہوراں ۱۷ انزاز بیان اس کتاب "سچی مہفارت" دج تہایت ای سادہ ہے۔ اوہناں اختصار تے جامعیت توں کم پیا ہے تے صاف تے رواں پینجی وی دیتی ہے ناں جے عام لوک دی حضور پات دی بہت نوں ہرگز سکھ سکن۔

اس توں علاوہ ادہناں پینجی محاورے وی دتے تے آہان توں استرلاں وی کینا تاکہ بہت دی ایہ کتاب ہر اک نوں سمجھ جاوے تے ہر کوئی اس کتاب نوں ہر گزوں اس تے غل دی کر سکے

مدری قلم

عبد الکریم عمر ہوراں ایہ کتاب تخلیق کرتے ہوئے پینجی زبان و ادب خانوں کافی اہمیت حاصل کلا۔ اس کتاب دج اوہناں نئی پات نال محبت، عقیدت تے اخلاص دا اظہار کینا تے اس نوں صرف چارپ دی صورت دج چھڑ گئے تے۔ اس کتاب دج اوہناں پینجی محاورے دتے آہناں توں استرلاں کینا تے صاف تے رواں پینجی استعمال کر کے سرت دی اس کتاب نوں ہمیشہ اسے اپنی اپنی پینجی زبان و ادب دج تخیلی نشانی دی صورت دج چھڑ گئے تے۔

سوال نمبر 4

تعارف:

قبلاً پاکستان توں بعد جرید سائری دج نمبر نیازی دا ٹل
سچو توں نمایاں اے۔ ادبیاں دی سائری موضوعات تے
اسلوب دے حوالے نال، مگر سائراں توں بالکل دکھری
اے۔ نمبر نیازی ناقدین ادب دی نظر دج ”ایمانیت دا
سائری“، ”ڈرنے خوف دا سائری“، ”نرسیت ریسر سائری“، ”حقیقت
ریسر سائری“، ”علائق سائری“، ”انقلابی سائری“ تے ”رہبان دا
سائری“ مشہور اے۔ نمبر نیازی شیخاں تے اُردو دی سائری
دج خاصا ناں پٹایا تے ایہ دو جہاں زبانوں آئے ہی ادبیاں
مخلوول سائری کہتی اے۔

کُل ملامت دا جائزہ

نمبر نیازی نامور اُردو، شیخاں سائری سن۔ ادبیاں دے ساری اُردو
مجھوے ”کلیات نمبر نیازی“ دی شکل دج میں تے تنوں شیخاں دہرائے
”کُل ملامت“ دے نال نال کھنڈے چھپ چکے ہیں۔ ایہ کتاب 1992ء
توں ”پبی داری الحمد پبلشرز اشار کئی، لاہور توں چھپ تے
ایس کتاب دے کل 206 صفے ہیں۔

میں نیازی دی شاعری کا دیباچہ

ایمانت دا شاعر

ایمانت پُرانی شاعری دی اک قسم دا ناں اے۔ تھیہ، استعارہ، علامت تے ایمانت اک دوجے نال دلیاں دلیاں تھیوان تھیں۔ تھیہ اک ہیئر توں دوجی دوجا آکھتا۔ مثلاً "میرا جاہتر شیر درگا بہلور اے" جو کہ استعارہ توں مراد ادیو کجھ آکھ دینا۔ جوں کہ "میرا شیر آکھیا" ایمانت دوج وی کجھ ایہرے اشارے دینے جانزے تیں۔ جیہاں توں ہرکھن والا آپ مطلب دی گھرائی تک پہنچ جاندا اے۔ مثلاً ادبتل دی نظم "ایک ہی رات دنڑے دے حالات لے۔ دنگی دیکھو ای شعر دی ایمانت راہیں۔"

ے گھر دیاں کڈھیاں آتے چھان لال پھوار دیا

ادیں راتی بوہے کھنڈن ڈیناں جیہاں مار دیاں

(سز دی رات، قلاکل نلا)

مقصدت پسندی

میں نیازی اک پامچن ندرنگی گزراون دا دوس دیڑے تھیں۔ یعنی ادہ سمجھدے تھیں زندگی جینے دا کوئی مطلب، حاصل و سول ہونا چاہیو اے۔ مثال دے طور تے نظم "اج دا دن"

اج دا دن دی ایویں بی نڈیا، کوئی دی کم نہ ہویا

دلورپ دلوں ہر تھیا سورج، ہکھم ان گھلویا

نہ میں ملیا خلقت توں، نہ میں یاد خواتون کیتا
نہ میں ہرکسی غازی، تے نہ میں جاہ شہراب درینا
خوشی نہ فم کوئی کول نہ آیا، نہ ہسپا نہ دریا
اج دا جن دی اپویں نڈلیا، کوئی دی کم نہ ہویا

ردمانیت

میتر نیازی کول ردمانیت وی بچپ ڈھنگ دی ایسے کہوں جے
ردمانیت دے بیان لئی وی اوہناں توہیں تڑاے استعارے، علامتاں
تے تشبیہاں درت سے اپنا دکھرا، توہاں، شوخ تھے بہر نکیا اوماں رت
دسرا تیکا ایسے رومانی رت دا 'دوپہ' ملاحظہ کرو۔

۷ مکتبہ پہل قلب دا

تے چائن درگی اکھ

بدل چیت دسا لکھ اذا

ایس گڑی دا تک

(سنردی رات، گل ملام)

نرگیت پسندی

نرگیت پسند اوس شخص توں آکھیا جاندا ایسے جیہڑی اپنے آپ کتے
عاشق ہونے تے اپنے آپ توں حرفِ گل سمجھے۔ بیڑے دے "ہیں"، "لاگو"
یا "نور" نرگیت پسند دینے والاں میں۔ سائل جردوں "ہیں" دا لفظ استعمال
کرتا ایسے تے ضروری نہیں کہ سائل جی اپنی ذات ایسے مراد ایسے سائل

سے اک تر دار باگرده دی غا سزنی وی کمر سلدا اے

سن فی کڑ بیئے

رنگاں دی پیر بیئے

میں تر جاداں گا

مگر کے نہیں آداں گا

نیر بھکتاں گی

ہس کے بلائیں گی

رد کے بلائیں گے

میردی نہیں آداں گا

آجے آسمان دا

تارا بن جاداں گا

درد درد رہاں گا

تے نینوں تر ناداں گا

(نظم: اپنے آپ نال ظاں)

پہری ثقافت دا بیان

پہری نیازی ہوراں دی سٹاری دج تھیلک زبانی دا دتوں دا ذکر ملو
اے پر تظاں تھن نور نال ہر کھیا جاوے تے ایہو ای نیچہ لکھو اے
کہ ادہ پہری زبانی نو ٹوٹوش نہیں سن جیساں شیراں نور اچار کے دیاں
کرتا اے۔ نظم "پہری مغان" دی دنگی دیکھو۔

اپنے ای ڈر توں

جڑے ہوئے نہیں

اکے دے دے نال

(سفر دی رات، گل ملاں)

نکیاں تظاں

کچھ نکیاں تظاں دی ادھیاں مکھیاں سن۔ گل ادہ جیتی ہونوی اے پہری

صنفر ہوئے اکوں جے لکی گل اپنا اثر تے اتادیت گوا چنوی اے۔

میر نیازی دی سٹاری دج اختیار ٹوسی دے لکی ٹوٹے نہیں۔ ادھیاں

جیاں ادھے اک یا دو لہریاں دیاں تھیاں ریتے اندر معیاں دا
جہاں دساٹے بیٹھیاں نہیں دتھی دیکھو سہناویں سمیت
۷ دتت تڑن رتے ملٹن دی سزا

آدمی کلا رہ جانرا لے (سوز دی رات)

۷ ایک حقیقت

ایہہ دی سچاے دجہن ویلے دکھ دی خاتی ہزارا لے

وجود دی درہری حقیقت

میز نیازی دی سائری نوں سمیوں ہی اوہناں دے خیاں دی
گہرائی توں سمجھنا سڈرا لے۔ میز نیازی دی سائری دج حقیقت تے
فرب دے دچکار دے فرق نوں بیان کینا کتیا لے جیسے اسمانی
سمانی تے روحانی دنیا دی درہری حقیقت دی گل ہوتی لے۔
میز نیازی دے اس بارے استعار ملا خطہ کرد۔

کجھ شوق سی یار فیری دا

کجھ عشقی تے درد دل دیتا

کجھ سبناں کسرنہ چھڑی سی

کجھ زہر دھیبیاں گبول دیتا

کجھ ہمز فراق دا دتت چرکسیا

کجھ درد ماہی انمول دیتا

کجھ سہڑتھی قسمت بدقسمت دی

کجھ پیار دج پاروں دل دیتا

کجھ انج دی راہواں روکھیاں سن

کچھ مل دج غانا دا طوق دی سی

کچھ ہنر دے لوں دی نظام سن

کچھ سازن مرہن دا توف دی سی

ہمیشہ دیر کرن دی نفسیات

میر نیازی دی آرزو دی ایک نظم "ہمیشہ دیر کر دیتا ہوں" دت دی
گہرائی تے اہمیت توں سمجھن ہئی > طوط دینزی ایسے جس نیازی پایار دیر تال
ہنچن دی حالت توں بیان کم دے نیں دیر مرہن انسان دے افسوس تے بھنڈا دے
توں عسائی کردا ایسے ایس توں سمجھنا ذرتی دے بکریات دی بہتری ہئی
کاروا تائیت ہو سکدا ایسے۔ نظم ملاحظہ کرو۔

ہمیشہ دیر کر دیتا ہوں میں خردی بات ہئی ہو کوئی دلدہ بنوانا ہو

آسے آواز دینی ہو اسے واس بلانا ہو ہمیشہ دیر کر دیتا ہوں میں

مرد گزری ہو رسی پارک دھندوں بنوانا ہو بہت دیر مرہن دتوں ہر لے جانا ہو

ہمیشہ دیر کر دیتا ہوں بدلتے ہوئی موموں میں ہر کر جانا ہو

کھی دیا د رکنا ہو کھی کر لول جانا ہو ہمیشہ دیر کر دیتا ہوں

کھی کو لوٹ سے پہلے نم سے پچانا ہو حقیقت اور لقی کچھ اہن کو جاکے بنانا ہو

ہمیشہ دیر کر دیتا ہوں

مکری قلم

ایں قلم دج کوئی شک نہیں کہ ہنر نیازی دی سائل نام علم سائلراں

توں دکتری ایسے۔ ادہ پٹیابی، آردو سائل سن۔ ہنر نیازی جہرہ پٹیابی

سائلر دج خاھا مقام حاصل کیئا۔ ادھناں دی سائلر دج ایماہت

مہر تیت ہسنری روحانیت تے مہری ذرتی دے وٹوں دے کھی سائلر

ہلے نیں۔ ادھناں جہرہ پٹیابی سائلری توں ای تھلا مقام چا دتا ایسے

سوال نمبر 9 (ب)

ناول نگاری :

ناول اطالوی زبان (Novella) نون نگاريا ايسے کہہ سکتے ہیں۔
معنی اٹھکا، ٹوٹکا، ٹرالاتے بچپ نہیں ادبی اصطلاح ہے
ناول نون مراد اودہ ہیڈر کہانی اے۔ جیسا کہ متون انسانی
حیات پورے اے تے اسی دے دج انسانی حیات نون ویش آتے
یا آئزے ان دے واقعات نون ترتیب نال بیان کیتا جائزہ
اے۔ دال فوکس دے بقول۔

ناول ان جیسا نون اے جیسا دے دج
کے کردار ممکن حیات دی تصویر آئیگی
جائی اے۔

ایس نون مراد کسے ان کردار دے جنون نون لے کے کردار
تیکر دے واقعات، اوپرے رشتے ناٹکے، کاویار، حادثات و
اخلاقی تے جاہیا بیان سچھ کچھ ترتیب نال بیان کیتا جائزہ اے

ناول دیاں قسمیاں

- ۱- کرداری ناول - معاشرتی ناول
- ۲- تاریخی ناول - نفسیاتی ناول
- ۳- علاقائی ناول - جاسوسی ناول
- ۴- سائنسی ناول - رومانی ناول

ظہری نے مزاحیر ناول - وشیابی ناول

وشیابی ناول

پہلا وشیابی ناول مسکو لکھاری 'پہاٹی ویرل شنگھ' ۱۹۹۸ء میں لکھا گیا تھا۔
 کینا مسکو لکھاریاں توں بعد مسلماناں این طرف دھیان دتا تے
 سماں بخش عنیاس 'جٹ دی کرتوت' ناول لکھیا ایس توں
 اڈھ کچھ ایہ ناول نگار تے ادبیاں دے معروف ناول دیکھو۔

آغا اشرف: دل اک دیوا

سجاد حیدر: حسین بیابان

احسن رنڈھادا: دیوا تے دریا

ناول دے عناصر

قصہ یا کہانی

بنیاد قصے یا کہانی آتے رکھی جائی اے۔ ایہ کہانی مختلف
 واقعات نال دل کے بنی اے۔ واقعات کسی روحانی سماجی
 تازیبی اس منظر ظاہر کردے تیں

پلاٹ

پلاٹ اس خاکے توں آکھوے تیں جس دے مطابق کہانی لکھی جودے

ناول نگر ناول دی کئی مکھیاں، نوپیاں پلاٹ نوں ساکنے لکھدا

اے

کردار

جستے کردار ناول دی جان ہوئے میں۔ کہوں جے کردار ان
 نوں بیس کپائی۔ اقا تہر تئیں رڑی۔ ناول دے لکھی کردار
 صرف اک دو ای ہوئے میں جیساں دے آئے ڈاے کہانی لکھی اے

مکالمے

کردار ان دی آپسی گل بات نوں مکالمہ آکھا جاندا اے۔
 مکالمیاں دے ذریعے کردار ان دیاں چیزیاں، احساساں دا
 پتہ چلدا اے تے کردار ان دی شخصیت ساڈے ساکنے آجھڑی اے۔

زبان و بیان

ناول دی کامیابی دا انحصار ایس گل نوں ہوتا اے کہ ناول
 دی زبان، جے، فقڑے، لفظاں دی ترتیب تے بیان کرن
 دا انداز موقع محل دے مطابق ہوتے۔ مکالمے جانور ہون تے
 کردار ان دی زبان اوہناں دی شخصیت مطابق ہوتے۔

کافیاب :

لفظ کافی پارے مختلف داستوراں دیاں دکھو دکھو راداں موجود
 نیں۔ کچھ داستوراں داقیاں اے کہ کافی ٹرہی زین دے لفظ
 ”کفی“ دہوں نکلیا اے۔ جیہڑا مطلب اے کافی ہونا، ہلورا
 تے ملکل کرنا۔ ایس لفظ دا حوالہ قرآن مجید دی کئی آیتاں
 دج آیا اے ”تے اللہ تعالیٰ کاساز کافی اے“۔ تے ”اللہ تعالیٰ
 دی تواری کافی اے“۔ مختلف سیانیاں نے کافی دیاں دکھو دکھ
 تعریقاں کیتیاں نیں، جیہڑیاں توری ملی تعریف کچھ ایچ اے

”کافی توں مراد شامی دی لاجیہی صنف اے

جیہڑے دج ریک ملکل مضمون پانیاں نال
 ہزے دی روحانی تسکین ہو جاوے۔ کافی دج

پیار، محبت، عشق، دھال، ہجر تے ازی

محبوب دی سب توں اڈوی ہر طرح دے

اجوکے مضمون بیان کیتے جاسکرے نیں۔ کافی

عام طور تے کافی جان والی شے اے ایس لئی

اہڑے دج اسماعی (پیب دا مزلن) ہونا لازمی

اے جیہڑوں گمان دینے ہر صرکے گردن دہڑایا

جانزا اے۔“

کافی دا پہلا پاقاٹھہ تے پائی شائل حضرت سہاہ حسین (لاہوری)

توں متیا جانزا اے جیہڑی دیاں 36 کافیاں سادھے کول

موجود نہیں۔ دنیوی ملاحظہ کر دو۔ (۴۰)

ربا ہر سے حال دا عمر توں

اندر تہیں باہر توں ہیں، زدم آدم وچ توں

توں میں تانا توہیں بانا، سجدہ سجدہ میرا توں

کچے حسین فقیر مانا، میں ناہیں سجدہ توں

پلھے سہاہ کافی دے دوچے وڈے سٹائل نہیں۔ آپ نے دوچے

سٹھیاں وچ وی سٹھری کیتی اے ہر مشہور کافیاں پاروں

نہیں۔ دھرت الوجود دے رنت وچ دنگی دیکھو۔

رانجھا رانجھا تردی نی نہیں، آپے رانجھا ہوتی

سدرتی ہنوں دلہیرا رانجھا، میر نہ آنگو کوئی

رانجھا میں وچ نہیں رانجھے وچ، ہور خیال نہ کوئی

میں نہیں ادہ آپ ہے اپنی، آپ کہے دلجوئی

پلھے سہاہ مگردن خواجہ غلام فرید کافی دے وڈے سٹائل نہیں

ادھیاں سا ہر اٹکی لہیے وچ سٹھری کیتی تے کافیاں توں آدے

غزل، نظم دے درہارے وی لکھے ہر وچ سٹھرت کافی سٹھرت اے۔

۵۔ لہرا خالق خلق میں خلق دے رب ماہر

مذا کس توں آکھیے، جاں نہیں بن کوئی ماہر

کافیاں دے درج بالا تین سٹائلن جاے رنج آکھیا جاسکرا اے کہ

سہاہ حسین کافی دے پتلا رنج پلھے سہاہ ایس پتلا آتے عمارت پتھر کھی

تے خواجہ غلام فرید نے ایس عمارت توں مکمل کر دتا۔

سوال نمبر 6

تعارف:

قرضہ لودھی ہوسٹیل رور درج دیوا ہوئی۔ آپ دا خانان پاکستان
سن مردوں، سیرت کر کے ساہوال آکے آباد ہويا۔ ہب مختلف
کالج درج لائبریرین دی حیثیت نال کم کیتا تے گورنمنٹ کالج
لاہور توں لائبریرین دی حیثیت نال ای ریٹائرمنٹ ہوئی۔ وراوت
دے نال تملیسی سفر وی چار رہا۔ اردو، پنجابی درج امانتے
عول تے مضامین وی لکھے۔ آپ دیں جیساں کہانیاں دے نال
نیں۔ چنے دے اولکے (کہانیاں) زبانی درج (مضامین) تے
بک دے درج ٹریٹراں (کہانیاں) وغیرہ۔

چنے دے اولکے دا جائزہ

چنے دے اولکے "قرضہ لودھی" دا کہانیاں دا مجموعی ایسے جیساں
ہیسی واری 4984 فون تے دوجی واری 5015 فون پاکستان
ہیسی واری لورڈس لاکر ولوں چھاپا گیا۔ ایسے پچھ مجموعی دے
کل 112 صفحات نیں تے کہانیاں دی تعداد 10۔ کہانیاں دے
عنوان درج ذیل نیں۔

(1) پانڈران (2) اوٹا

(3) ای اخباری گل (4) ای چپ

(5) سگہ نیر (6) دکھری پاپل

8) جینے دے ادیے

17) کہنوں آغاں

10) سبھ کوڑاے

19) پچھلی ہرکھاٹی

فرخندہ لودھی دی کہانی نگاری

اے بیگم

افسانہ نگاری دے حوالے نال فرخندہ لودھی نوں لہجی مقام حاصل اے اوہناں دیاں کہانیاں مری نے معنی اعتبار نال اعلیٰ درجے دیاں کہانیاں نیں۔

معاشرتی حالات دی عفا می

فرخندہ لودھی ادہ حساس تخلیق کار اے جسدے مشاہدے دی اکو بہی مہتر اے۔ فرخندہ لودھی نے سماجی تے معاشرتی حالات دیاں کہانیاں دے جھیل کرداراں نوں سامنے بیان اے ادہ قلمی کردار نیں بلکہ سکوں اصل نکلاں نیں پچھڑیاں ساڈے آس پاس اوڈ دہاڑے نظر آؤتیاں نیں۔

کہانی "پائڈان" ساڈے معاشرتی دے تھلویں طبقے دی معاشرتی کردی اے تے لوہاں توں درپہن مسائل توں مددہ چکوی اے کہانی وجہ ناہن سوری نظام کنڈرٹ دے ادیے تے سواہیاں دے مزاج داپہن لوہاں دی ذہنی تے اخلاقی سوچ اے تقیر بہتی گئی اے۔

کہانی "پچھلی ہرکھاٹی" وج معاشرتی ہے ادیے لوہو اے

اسناد معاشرے دا اہم فرد اے پر ساری سیاق کسپیں ہی وچ
گزارا جا اے۔ اوہرے حالات بہتر نہیں ہونرے۔

افسانہ "ادشا" معاشرے دے ادبیاں مکھو مرداں دی
نمائندگی کردا اے آپ کم کماج عیس کم دے تے ٹورتاں دی
ٹانڈ کھاترے تیں۔ دستگیر اپنے بیوہ وچ مکھو اے دستگیر دی ماں
ساری زندگی لوہاں دے ٹھکان وچ کم کردی رہی تے ہاں
اوہ اپنی بیوی توں وی ایہو اس لائی بیٹھا اے تے اپنی
ماں توں آکھرا اے: "جیراں فون مللک دل چھڑ آ۔"

ہینڈو رہتل دی منظر کشی

فرقہ لودھی دے افسانیاں وچ پوری زندگی دے مسائل
توں اڈہنڈ دے حالات اتے دی جان پاپا کیا اے۔
"چنے دے ادبے" افسانے دا اس منظر ہینڈو سماج
تے ہینڈو رہتل اے۔ افسانے دے مرکزی کردار احمد تے
سوہیاں تیں۔ سوہیاں احمد دی بیوی دی منگ تے چاہے
دی ڈکھی اے۔ جوان ہوئے تے چاہے نے رہتے توں (نکار
کر دیا۔ احمد تھوڑا بہت ہڑتیا لکھیا جوان سی۔ اوہنے
ادے کولے توں بچن لئی توداں تل ویاہ کر لیا تے سوہیاں
تے اپنی بے لڑی 17 پرلہ بہن لئی احمد دیاں انکھاں لکھو لکھو

خورتاں دی تماشقی

خورتاں ہون ناھے فرختہ لودھی تے اپنے افسانیاں دوج
خورتاں دی بھر پور تماشقی کیٹی ہے۔

افسانہ "یک اخباری گل" دوج کیٹی دوجیے

دوہی کیٹی نال جو ہویا اوہ سادھے معاشرے دی روز

دی گل ہے۔ روز اخبار ریس ملج دے جڑیاں نال

کالے کونڈے میں ایل و حسی درتے اپناں کر توتیاں توں

پاز نہیں آندے سکوں اوپناں توں اپنی ہشت پیٹا پی

کرن حالے ہتھاں اتے ڈاڈھا جان ہوترا اپنے کم سادھا

کوٹی کچھ نہیں وگاڑ سکدا۔

"سکو نہر" دوج کمر گیس اوہ کردار ہے چھتری مہراں

دے ہتھاں دوج کھوٹا بن کے موچیاں مار رہی ہے تے خورتاں

دے مقرر رشتے دی تذلیل کر رہی ہے۔

"دلھری بابل" دوج خورتاں معاشرے دا ادہ فرد

اے چھتری کوٹی ٹوٹ تے قلا تھلے

"ایک چپ" دوج ہلکھو ہلکھو ہلکھو ہلکھو تے بھوری

دوج جا کردار دے لہو ہتھوں اپنی ٹوٹ تھوٹا ہلکھی ہے

اپہ سارا کچھ خورتاں نال ہون دے مظالم جیاں کچھ

ونکھو ونکھو داستان ہلکھی

سماجی ہر ائیاں دل دھبیاں

فنگار عام بندے نالوں ودھ حساس تے معاشرے دا گہرا
ستاہرہ کار ہوندا ایسے۔ فرخترہ لودھی نے ایسے افسانیاں
دج کئی سماجی ہر ائیاں (جیساں دوجوں کچھ دا تعلق
رہنڈ نال تے کچھ دا تعلق شہر نال ایسے) ول توخیر
دوانی ایسے۔ "بک اخباری نقل"، "بک چپ"،
"سکو نہر"، "دھرمی بابل" تے نب کوڑا ایسے۔
ایسے افسانے میں "جیہڑے معاشرتی ہر ائیاں توں
بے تقاب کردے میں۔

گمراہ نگاری

گمراہ افسانے دا ضروری عنصر ہوندا ہے جس جیہڑے کہانی توں
اگا پتہ لے کے لڑدے میں۔ گمراہ جینے جاندار، صفریوٹ،
اسی تے حقیقت دے ٹیڑھے ہون گے، افسانہ اوتاری
جاندار تے پھر دہور ہونے کا۔ اہمیاں دے کچھ گمراہاں
درج ذیل میں جیہڑے گمراہ نگاری دا پر تقابرا ہوندا (کردے میں)
مثلاً "پائیوان" دج "محمد" دا گمراہ۔ "ارٹا" دج
"دستگیر"۔ "پچھلی ہر گمانی" دج "ماسٹر جی"۔ "جینے دے
ارپے" دج "گولیاں"، "گمراہ" تے "امد" دجیہڑے۔ دے گمراہ
اپنی مثل آس میں۔

